

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ: ศึกษาเฉพาะกรณีของบังคับการตำรวจนครบาล 8” ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าจากเอกสารเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาเป็นพื้นฐานและแนวทางในการศึกษา รวมทั้งนำมาสร้างกรอบแนวคิดที่จะใช้ในการวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยมีละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านการสืบสวน
- 1.2 แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมโดยการบังคับใช้กฎหมาย
- 1.3 แนวคิดด้านการสืบสวน
- 1.4 สิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการจับกุมทางคดีอาญา
- 1.5 สิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการค้นและจับกุมในประเทศสหรัฐอเมริกา

2. กฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนจับกุม

2.1 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมาย ค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545

2.2 ประเภทของการจับกุมและขั้นตอนของกระบวนการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. งานสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิดของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8

- 3.1 โครงสร้างการบริหารงาน บก น. 8
- 3.2 งานสืบสวนจับกุมของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8
- 3.3 สถิติการสืบสวนจับกุม บก น. 8

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมด้านการสืบสวน

ในการปฏิบัติงานด้านสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเป็นพนักงานสืบสวนตามสถานีตำรวจต่าง ๆ นั้น จะต้องปฏิบัติหน้าที่ไปด้วยความระมัดระวัง โดยมีกฎหมายระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ หรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ถูกต้องรองรับหรือให้อำนาจอยู่เสมอ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจะต้องเกี่ยวข้องกับการตรวจค้น จับกุม ควบคุมและอื่น ๆ ซึ่งเป็นการรุกรอนสิทธิของประชาชน เจ้าหน้าที่สืบสวนจะต้องมีและใช้ความรู้ด้านต่าง ๆ ตลอดจนไหวพริบ และการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ให้ถูกต้องและเหมาะสมในการปฏิบัติงานให้ดีที่สุด ซึ่งในเรื่องนี้ ประเสริฐ เมฆมณี (2523, น. 1) ได้ให้ความเห็นว่า

... เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และขจัดภัยและความสูญเสียจากอาชญากรรมให้ลดน้อย บรรเทาเบาบางลง จึงจำเป็นจะต้องมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและกลไกการควบคุมสังคม จำกัดขอบเขตความประพฤติของบุคคลไว้ โดยมีพนักงาน เจ้าหน้าที่ ซึ่งผ่านการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดี จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายของบ้าน...

สำหรับบทบาทของการฝึกอบรม โดย L.C. Robert (1976, pp. 2.1-2.2) ได้กล่าวไว้ว่า ... ช่องว่างระหว่างการทำงานจริงกับผลผลิตที่ต้องการนั้น การฝึกอบรมสามารถทำให้ลดน้อยลงได้ ถึงแม้ว่าไม่สามารถจะขจัดให้หมดสิ้นไปโดยสิ้นเชิงก็ตาม การฝึกอบรมสามารถลดช่องว่างดังกล่าวลงได้ด้วยการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคล โดยให้ความรู้ความชำนาญ ทักษะที่ที่เหมาะสมและที่เขามีความจำเป็นต้องนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ องค์การโดยการให้ทรัพยากรมนุษย์ให้ได้ผลอย่างสูงสุด...

การฝึกอบรมไว้ว่า การฝึกอบรมนั้นเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่นักบริหารนำมาใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับปัญหานั้น ๆ ยังผลให้มีการฝึกอบรมหลายชนิดที่มีสาระควรนำมาพิจารณา 3 ประเภท (อมร รักษาสัตย์, 2511, น. 19-20) คือ

1. การฝึกอบรมก่อนประจำการ (Pre-Service Training) ได้แก่ การฝึกอบรมทั้งหลายที่จัดให้แก่บุคคลก่อนที่จะเข้ารับตำแหน่งหน้าที่โดยสมบูรณ์เต็มที่อาจจะได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนตามโรงเรียน มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตั้งแต่ก่อนเข้าทำงานในองค์การตลอดจนการฝึกหัดฝีมือต่าง ๆ ในองค์การนั้นแต่ก่อนจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

2. การอบรมปฐมนิเทศ (Orientation Training) ได้แก่ การฝึกอบรมในระยะแรกเริ่มที่รับบุคคลเข้าทำงาน โดยมากมักจะมีแนวทางใหญ่ ๆ 2 ทาง คือ แนะนำให้บุคคลที่เข้ามาใหม่รู้จักองค์การนั้นดีขึ้นทุกแง่ ทุกมุม และเป็นการฝึกเพิ่มเติมให้บุคคลนั้นสามารถปรับใช้ความรู้พื้นฐานที่มีอยู่เดิมแต่ไม่ตรงกับงานนั้นทุกประการให้ตรงกับงานนั้นยิ่งขึ้น ระยะเวลาและวิธีการจึงแตกต่างกันมาก

3. การฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-Service Training) คือ การฝึกอบรมทุกชนิดที่ให้ แก่บุคคลนั้นหลังจากที่บุคคลนั้นเข้ามาประจำในองค์การนั้นแล้วไม่ว่าจะเป็นการฝึกเพื่อดำรงหรือเพิ่มพูนความชำนาญ ทักษะ หรือ ประสิทธิภาพต่าง ๆ ทุกระดับ บางทีก็หมายถึง การฝึกอบรมที่จะรับงานใหม่ด้วยโดยถือว่าบุคคลนั้นเข้ามาอยู่ในองค์การนั้นแล้ว

การฝึกอบรมในการปฏิบัติหน้าที่ด้านสืบสวนนั้นเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้มากยิ่งขึ้นหลังจากที่บุคคลนั้นเข้ามาอยู่ในองค์การแล้ว ซึ่งเข้าลักษณะการฝึกอบรมระหว่างประจำการ (In-Service Training) ซึ่งจะช่วยให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น โอ ดับเบิลยู วิลสัน (Wilson, 1950, p. 161) ให้ความเห็นว่า “. . .การฝึกอบรมตำรวจก็เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และสาธารณชนพึงพอใจ. . .” ในทำนองเดียวกัน อาร์ อี เคิร์ฟ (Cleff, 1965, p. 78) ได้กล่าวสนับสนุนในเรื่องการฝึกอบรมตำรวจว่า “. . .การฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมคนให้เหมาะสมกับชีวิตตำรวจ. . .” สำหรับเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมนั้น สมเกียรติ อัครวิษณุ (ม.ป.ป., น. 174) ได้กล่าวไว้ว่า

. . . ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ควรจะได้รับข้อมูลหรือโอกาสที่จะได้รับฝึกฝนให้เกิดความชำนาญชำนาญในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การตัดสินใจตลอดจนการฝึกใช้วิจารณญาณโดยมีความเข้าใจปัจจัยเกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น นโยบายของตำรวจ อันนี้เป็นระดับขั้นประทวนอาจมีการชี้แจงให้ทราบความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายที่มีผลโดยตรงต่อตำรวจระดับขั้นประทวนกับเป้าหมายหรือนโยบายหลัก อย่างไรก็ตาม ผู้เข้าอบรมในระดับนี้ควรจะต้องได้รับความรู้แน่นอน และชัดเจนในนโยบายต่าง ๆ ที่มีผลในการควบคุมสถานการณ์ นโยบายการใช้อาวุธ ฯลฯ. . .

แต่เนื่องจากการฝึกอบรมนั้นไม่ได้มาจากสถานฝึกอบรมแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ซึ่งบางครั้งก็มักจะปรากฏออกมาในลักษณะของผู้บังคับบัญชา ตำรวจรุ่นพี่ หรือรุ่นก่อน ๆ ที่มีประสบการณ์มาทำการสอนและถ่ายทอดประสบการณ์และเทคนิคการทำงานที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาจากประสบการณ์ เช่น การเล่าประสบการณ์ (อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม)

หรือบางครั้งที่จะออกมาในลักษณะของการสอนวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีการจับกุม วิธีการค้นหา การควบคุมตัว เป็นต้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการปล่อยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านสืบสวนให้ต้องไปเรียนของจริงจากการปฏิบัติงานในสนามนั้น แม้อาจจะเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ก็เป็นอันตรายเกินไปที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเหล่านั้นจะต้องไปหาความรู้จากในสนาม เพราะอาจก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหาย ทั้งต่อตนเอง ต่อหน่วยงานและต่อประชาชนได้อย่างใหญ่หลวง ฉะนั้น การฝึกอบรมก็ควร จะได้รับการจัดแนววิธีการฝึกอบรมที่จะสามารถส่งผลจริงจังกให้ตำรวจได้มีโอกาสเรียนจากห้องฝึกอบรมได้ ซึ่งแม้จะลำบากและอาจได้ผลไม่เต็มที่และค่าใช้จ่ายสูงมากกว่า แต่ก็ควรจะพยายามแก้ไขแนวการฝึกอบรมไปในทางนี้ โดยสรุปแล้วระบบการสอนของตำรวจ ควรได้รับการแก้ไขให้เป็นไปในแนวทางที่ทำให้ตำรวจนั้นสามารถที่จะเรียนของจริงได้ภายในการฝึกอบรมให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ และให้ตำรวจรู้นโยบายที่ชัดเจนให้รู้จักการใช้วิจารณญาณ ให้มีความสามารถในการใช้เครื่องมือวิธีการเทคนิค และความรู้อันจำเป็นในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการดำเนินการกับสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ได้รับการฝึกอบรมในด้านการปฏิบัติงานสืบสวนมาก จึงมักจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านสืบสวนได้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมหรือได้รับการฝึกอบรมมาน้อยกว่า

1.2 แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรมโดยการบังคับใช้กฎหมาย

(อ้างถึงใน อนุชิต ลายลักษณ์, 2546)

แนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่เน้นในเรื่องการใช้กฎหมายและการลงโทษนั้น เป็นแนวทางที่มาจากความเชื่อของสำนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก ที่เชื่อว่าคนทำผิดเพราะไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายหรือการลงโทษ เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพหรือมีโทษที่ไม่เหมาะสมกับการกระทำผิด ทำให้โทษและกฎหมายไม่มีผลในการข่มขู่ยับยั้งจึงทำให้ผู้กระทำผิดกล้าเสี่ยงที่จะกระทำผิด เพราะมนุษย์มีเจตน์จำนงเสรี (Free will) คือมีเหตุผลที่จะคิดไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียจากการกระทำผิดของตน หากทำแล้วคุ้มคาก็เลือกกระทำ หากไม่คุ้มคาก็จะไม่กระทำ ดังนั้น หากการบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพก็เท่ากับโอกาสที่จะทำให้ได้รับผลประโยชน์จากการกระทำผิดมีมากกว่าโอกาสที่จะถูกจับกุมลงโทษ มนุษย์ก็เลือกทำผิดโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ดังนั้น การป้องกันอาชญากรรมตามแนวทางนี้ จึงต้องทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้คนที่คิดจะทำผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าเสี่ยงที่จะกระทำผิด

วิธีการในการจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพก็โดยผ่านการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม ซึ่งก็หมายความว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม คือ ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์จะต้องประสานงานกันในการที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และมีโทษที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้กฎหมายมีผลในการข่มขู่ยับยั้งให้คนเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ความแน่นอน รวดเร็ว เสมอภาค และการมีโทษที่เหมาะสม สำหรับการบังคับใช้กฎหมายถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบสวน

ความหมายของการสืบสวน

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของการสืบสวนว่า หมายถึง “การเสาะหา ทบทวนไปมา” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) ได้ให้ความหมายของการสืบสวนไว้โดยได้บัญญัติไว้ว่า “การสืบสวน” หมายถึง การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด จากความหมายของการสืบสวนดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่า การสืบสวนนับเป็นการดำเนินงานขั้นต้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน (ประยูร โกมารกุล ณ นคร, 2529, น. 12)

พงศ์พัฒน์ ฉายาพันธุ์ (2537) กล่าวว่า การสืบสวนเป็นทั้งศิลป์ และวิทยาศาสตร์ ส่วนการมองปัญหา การคิดคะเนเหตุการณ์ การเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยความชำนาญ จากทักษะและประสบการณ์ การเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยอาศัยความชำนาญจากทักษะและประสบการณ์ เหล่านี้ล้วนเป็นศิลปะ ในส่วนของการปฏิบัติเพื่อคลี่คลายปมปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องใช้พยานหลักฐานอันเป็นความจริงที่ประจักษ์ให้เห็น และต้องพิสูจน์ยืนยันได้ เหล่านี้เป็นส่วนของวิทยาศาสตร์

สุวัฒน์ชัย ใจหาญ (2522, น. 85-86) ได้อธิบายไว้ว่า การสืบสวน หมายถึง การเที่ยวเสาะแสวงหาในขั้นต้น เพื่อทราบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นว่ามีสาเหตุมาจากอะไร กระทำผิดอย่างไร เพื่อสืบค้นจากฐานที่เกิดเหตุว่ามีอะไรตกหล่นหรือทิ้งร่องรอยไว้ พอลงได้เป็นหลักฐานหรือเค้าเงื่อนว่าผู้กระทำความผิดเป็นใคร มีอะไรเป็นเครื่องพิสูจน์ หรือมีใครรู้เห็นบ้าง

นอกจากนั้นก็มีพยานหลักฐานอะไรบ้าง เพื่อที่จะทำการสอบสวนให้คดีนี้มีมูลสำหรับฟ้องให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดต่อไป

เวทย์ เพชรบรม (2528, น. 5) ได้ให้ความหมายของการสืบสวนว่าเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนและละเอียดอ่อน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับเปลี่ยนเทคนิคและยุทธวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมตามลักษณะของคดีและความมุ่งหมายของการสืบสวนอยู่เสมอ นอกจากนั้นการสืบสวนยังจะต้องปรับเปลี่ยนเทคนิคและยุทธวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมตามลักษณะของคดีของการสืบสวนอยู่เสมอ นอกจากนั้นการสืบสวนยังจะต้องอาศัยประสบการณ์ และความสามารถเฉพาะตัว

Charle E.O' Hara Thomar (อ้างถึงใน โสภณ สารพัฒน์, 2544) กล่าวถึงการสืบสวนว่า หมายถึง การค้นหา ชักถามภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย เพื่อหาคนหรือสิ่งของที่ใช้ประกอบการกระทำผิดหรือละเว้นการกระทำตามกฎหมายอันเป็นการชักถามสอบสวนจากสิ่งที่ย้อนหลังไปหาสิ่งที่ไม่รู้ โดยมีเป้าหมายเพื่อตัดสินความเป็นจริงเท่าที่จะพบได้ในขอบเขตของกฎหมาย

การสืบสวนถือได้ว่าเป็นมาตรการเบื้องต้นของการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม การสืบสวนนั้นเป็นการดำเนินงานขั้นต้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อให้ทราบถึงความผิดในสาระสำคัญ 3 ประการ คือ “จะต้องสืบสวนให้พบว่าได้มีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้นจริงหรือไม่ (Has a crime been committed?) ถ้ามีการกระทำผิดเกิดขึ้นจริงแล้วเป็นคดีอะไร (If so, What crime?) และใครเป็นผู้กระทำผิดในคดีนั้น ๆ (Who committed such crime)

Gaines Kappeler (กองบัญชาการตำรวจนครบาล, 2542, อ้างถึงใน โสภณ สารพัฒน์, 2544) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการสืบสวนไว้ดังนี้

1. ยับยั้งการก่ออาชญากรรม
2. พิสูจน์ความเป็นจริงในขอบเขตของกฎหมาย
3. ค้นหาความจริงที่สงสัย
4. ค้นหาทรัพย์สินที่สูญหาย
 - รวบรวมรักษาร่องรอยหลักฐาน
 - ติดตามร่องรอยหลักฐานขยายความจริง
5. หาตัวผู้กระทำผิด หาที่หลบซ่อน จนกระทั่งถึงจับกุมตัวได้
6. ให้ความร่วมมือเพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ
7. พิสูจน์ความจริงในชั้นศาล

ในการนี้การสืบสวนสอบสวนได้มีการแบ่งกระบวนการในการสืบสวนสอบสวน ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. ทางอาญา พนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา
2. ทางวินัย ตามกฎหมายเฉพาะ
3. ป.ป.ช. ตาม พ.ร.บ. ป.ป.ช.

ซึ่งในส่วนของวิธีการสืบสวนสอบสวนนั้น เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่นั้น จะต้องนำเทคนิคและวิธีการในการสืบสวนมาใช้เพื่อที่จะให้ได้ผลที่ตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด ซึ่งเทคนิควิธีการในการสืบสวนสอบสวนนั้น แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. กำหนดประเด็น
2. จัดระบบหรือวางแผน
3. พิจารณาพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย

จะเห็นได้ว่าเทคนิควิธีการทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ เป็นเทคนิคเบื้องต้นที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายสืบสวนสอบสวนนั้นจำเป็นต้องกระทำ เนื่องด้วยหลักการหรือวิธีการทั้ง 3 ขั้นตอนนี้จะทำให้การดำเนินการสืบสวนสอบสวนเป็นไปตามขั้นตอนที่ครอบคลุมเป้าหมายที่ต้องการ เนื่องด้วยเป็นการวางแผนการปฏิบัติงานที่จะทำให้ไม่หลงประเด็นในการสืบหาพยานและหลักฐานจากผู้ต้องหา และยังเป็น การวางแผนเพื่อที่จะให้เจ้าพนักงานตำรวจนั้นสามารถที่จะ ค้นหาข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนมากที่สุด

ผู้มีอำนาจในการสืบสวนและเขตอำนาจของการสืบสวน

ผู้ที่มีอำนาจในการสืบสวนคดีอาญา คือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ซึ่งไม่จำกัดชั้นยศ เช่น พลตำรวจ ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ต่างมีอำนาจในการสืบสวนทั้งสิ้น เนื่องด้วยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายรวมถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจ และหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้รวมถึงพัศดี เจ้าพนักงานสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย

สำหรับเรื่องเขตอำนาจการสืบสวนคดีทางอาญานั้น ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น มิได้มีบทบัญญัติระบุเรื่องเขตอำนาจการสืบสวนไว้โดยเฉพาะเช่นเดียวกับเรื่องเขตอำนาจการสอบสวนคดีอาญา ซึ่งกรณีปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจการสืบสวนดังกล่าวก็เป็นที่ยุติ ทั้งนี้ศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานไว้ ปราบกฏตามคำพิพากษาฎีกาที่ 140/2490 ว่า “ตำรวจมีอำนาจสืบสวนคดีอาญาได้ทั่วราชอาณาจักร” ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสืบสวนได้อย่างจำกัดเฉพาะในเขตท้องที่ที่ตนประจำอยู่เท่านั้น ซึ่งหมายความว่า ถ้าเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น

นายอำเภอก็มีอำนาจสืบสวนเฉพาะในเขตอำนาจที่อยู่ในความรับผิดชอบ ถ้าเป็นกำนันก็มีอำนาจเฉพาะในเขตตำบลที่ตนมีเขตรับผิดชอบ ถ้าเป็นผู้ใหญ่บ้านก็เฉพาะในเขตหมู่บ้านเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษากรณีที่ 670/2529 วินิจฉัยว่า ตำรวจดับเพลิงแม้จะมีหน้าที่ดับเพลิงก็ย่อมมีหน้าที่สืบสวนคดีอาญาได้ และได้มีคำพิพากษากรณีที่ 999/2527 วินิจฉัยว่าจำเลยเป็นเจ้าของพนักงานตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญา และจับกุมผู้กระทำความผิดกฎหมายดังนี้ เป็นต้น (ภักคพงษ์ สายอุบล, 2538, อ้างถึงใน ไสภณ สารพัฒน์, 2544)

กระบวนการดำเนินการสืบสวน (ภักคพงษ์ สายอุบล, 2538, อ้างถึงใน ไสภณ สารพัฒน์, 2544) มีขั้นตอนดังนี้

1. การสืบสวนก่อนเกิดเหตุ (Preventive Investigation)

กล่าวคือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและเป็นแนวทางสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐาน เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว การสืบสวนก่อนเกิดเหตุนี้ จะเป็นการสืบสวนเพื่อหาข่าวติดตามความเคลื่อนไหว เบาะแสและพฤติการณ์ต่าง ๆ ของคนร้ายก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

2. การสืบสวนเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้ว (Primary Investigation)

สำหรับกรณีการสืบสวนเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นแล้วนั้น กล่าวคือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด ในเมื่อมีความผิดหรือการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งการสืบสวนเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว สามารถแยกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้

2.1 ในกรณีจับกุมผู้กระทำความผิดได้ การสืบสวนดังกล่าวจะเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาหลักฐานต่าง ๆ จากพยานเอกสาร พยานบุคคล และพยานวัตถุเพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน และเพื่อเป็นหลักฐานในชั้นพิจารณาของศาล เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดต่อไป

2.2 ในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ยังจับกุมตัวไม่ได้ การสืบสวนดังกล่าวนอกจากเป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับรายละเอียดแล้วยังต้องทำการสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดต่อไปอีกด้วย

2.3 ในกรณีที่ไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด และยังไม่ทราบรายละเอียดแห่งความผิด การสืบสวนในลักษณะนี้จะต้องทำการสืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานให้ได้รายละเอียดว่า ใครเป็นผู้กระทำความผิด กระทำความผิดอะไร และทำความผิดเมื่อใด กระทำความผิดที่ไหน ทำไมจึงกระทำความผิดและกระทำความผิดอย่างไร

วิธีการสืบสวน

วิธีการสืบสวนเป็นวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและหลักฐานประกอบการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และรายละเอียดแห่งความคิด ซึ่งมีวิธีการสืบสวน 3 วิธีดังนี้ (โสภณ สารพัฒน์, 2544)

1. การเฝ้าตรวจ (Surveillance)

หมายถึง การเฝ้าสังเกตบุคคล สถานที่ และสิ่งของโดยวิธีปกปิดเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อหาพยานหลักฐานอันจะยืนยันผู้ต้องสงสัย
- 2) เพื่อให้ได้ตำแหน่งแหล่งที่อยู่ของผู้ที่หลบหนีไป
- 3) เพื่อที่จะรู้ถึงผู้มีส่วนร่วมสมคบกันกับผู้ต้องสงสัย
- 4) เพื่อที่จะป้องกันการกระทำความผิดทางอาญา
- 5) เพื่อที่จะทราบฟังความเคลื่อนไหว
- 6) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการที่จะออกหมายค้น
- 7) เพื่อที่จะได้ผู้ที่เป็นอาชญากรที่รู้ตัวแล้วเคลื่อนไหวอยู่เรื่อย ๆ

2. การสืบสวนในลักษณะที่เป็นสายลับ (Undercover)

การสืบสวนในลักษณะนี้คือ กรรมวิธีทางการสืบสวนวิธีหนึ่งซึ่งใช้วิธีปลอมแปลงและใช้ไหวพริบกลบเกลื่อนต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้ต้องสงสัยเป็นอาชญากรไว้วางใจทั้งนี้ เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อทราบว่ากำลังมีการวางแผนเพื่อประกอบอาชญากรรม หรือมีการประกอบอาชญากรรมนั้นแล้วหรือไม่
- 2) เพื่อหาพยานหลักฐานแสดงต่อศาล
- 3) เพื่อให้ทราบผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด
- 4) เพื่อค้นหาของผิดกฎหมายหรือทรัพย์สินที่ถูกขโมย
- 5) เพื่อกำหนดเวลาที่เหมาะสมสำหรับเข้าสู่โจมตีสถานที่ที่ตัวการชอบมั่วสุมหรือเพื่อเข้าจับกุมตัวการสำคัญ

3. ข่าวกรองตำรวจ

ข่าวกรองตำรวจนั้น หมายถึง การสอบสวนอีกวิธีหนึ่งของตำรวจที่ดำเนินการเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานจากการผลิตข่าว ซึ่งในด้านอาชญากรรมมีกรรมวิธี 5 ประการ ดังนี้

- 1) การรวบรวม (Collection) หมายถึง การรวบรวมข่าวจากแหล่งข่าวต่าง ๆ เช่น จากสถานีตำรวจ ศาล เรือนจำ กรมสรรพากร กรมศุลกากร การทะเบียนราษฎร กรมไปรษณีย์ โรงพยาบาล ธนาคาร สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ โรงแรม และสถานที่อื่น ๆ ฯลฯ
- 2) การประเมินค่า (Evaluation)
 - 2.1) ความเชื่อถือได้ของแหล่งข่าว แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะซึ่งแสดงตัวอักษรได้ดังนี้ คือ เชื่อถือได้เต็มที่ มักเชื่อถือได้ พอเชื่อถือได้ มักเชื่อถือไม่ได้ เชื่อถือไม่ได้เลย และไม่สามารถกำหนดความเชื่อถือได้
 - 2.2) ความแน่นอนของแหล่งข่าว แบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ซึ่งแสดงด้วยตัวอักษรได้ดังนี้ คือ ได้รับการยืนยันจากแหล่งข่าวอื่น น่าจะเป็นความจริง อาจจะเป็นความจริง สงสัยว่าจะจริงหรือไม่ ไม่น่าจะเป็นไปได้ ไม่สามารถตัดสินความจริงได้
- 3) การวิเคราะห์ คือ การแยกข่าวสารที่ประเมินค่าแล้ว เมื่อพิจารณารายละเอียดของข่าวที่เกี่ยวข้องนั้น เพื่อหาข้อเท็จจริงและความสัมพันธ์ระหว่างกัน รวมทั้งวิจัยและตรวจสอบการยืนยันเพิ่มเติมหรือแย้งกันในเนื้อหาข่าว
- 4) การสนธิกรรม คือ การนำข่าวต่าง ๆ ที่ผ่านกรรมวิธีตามลำดับข้างต้นมาประกอบเพื่อกำหนดภาพของข่าวกรองที่น่าจะเป็นไป การสนธิกรรมจะทำได้สมบูรณ์ขึ้นอยู่กับปริมาณคุณภาพของข่าวและความสามารถของเจ้าหน้าที่ผลิตข่าว
- 5) การตีความ หมายถึง การดำเนินการ 3 ชั้น คือ การวิเคราะห์ การสนธิกรรม และการอนุมาน (การพิจารณาเหตุและผล) เพื่อหาความหมายที่แฝงอยู่รวมทั้งข้อยุติข่าวกรองตำรวจ เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของหน่วยงาน ที่จะใช้ข่าวกรองในการวินิจฉัยสั่งงานได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ทั้งสามารถลดความผิดพลาดในการสั่งงานและใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ไว้ด้วย

ปัจจัยสำคัญในการสืบสวนสอบสวน (ชนดิษฐ์ ธนพัฒนากุล, 2540)

ผู้สืบสวนจำเป็นต้องมีปัจจัย 3 ประการเพื่อเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้การสืบสวนได้ผลสมบูรณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอยู่หรือได้มานั้นด้วยว่ามีความถูกต้องและเพียงพอหรือไม่ ปัจจัยทั้ง 3 ประการได้แก่

1. ข้อเท็จจริงข่าวคราวต่าง ๆ (Information)

หมายถึง ความรู้ต่าง ๆ ที่ผู้สืบสวนรวบรวมได้จากบุคคลอื่น ซึ่งโดยปกติมีอยู่ 2 ชนิด

คือ

ชนิดแรก คือ ข่าวหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากแหล่งปกติ เช่น พลเมืองดี หลักฐาน ประวัติ บริษัทห้างร้าน จากแฟ้มแผนประทุษกรรมคนร้ายที่มีอยู่ เป็นต้น

ชนิดที่สอง คือ ข่าวหรือข้อเท็จจริงที่ได้จากแหล่งที่พนักงานสอบสวนเพาะเพาะไว้ เช่น สายลับ พนักงานตามบาร์ คนขับรถแท็กซี่ เจ้าของและลูกจ้างสถานบริการทั่วไป บุคคลพันโทษ หรือผู้ที่คุ้นเคยกัน เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ผู้สืบสวนต้องมีนั้น เท่าที่ปรากฏมาแล้ว “ข่าว” นับว่าเป็น ปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะสามารถเปิดใจหน้าคดีนั้นได้ว่าใครเป็นผู้กระทำผิด ในการที่จะทราบว่าเป็นผู้กระทำผิด หรือผู้กระทำผิดมีสาเหตุอันใดในการกระทำผิดครั้งนี้ ก็โดยสอบถามจากผู้รู้เห็น หรือผู้ที่ไม่ประสงค์จะออกนาม ซึ่งเป็นผลให้ตั้งแนวทางในการสืบสวนสอบสวนได้ตรงเป้าหมาย แต่บางครั้งอาจเป็นเท็จได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นประการสำคัญก็คือจะต้องมีการสอบสวนแล้วว่ามี ข้อเท็จจริงเช่นนั้นอยู่จริง โดยมีคำพยานบุคคลบอกกล่าวหรือให้ข่าวเช่นนั้น มีตัวตนปรากฏมิใช่ เลื่อนลอยหรือสันนิษฐานเสริมต่อเอาเอง ส่วนข้อเท็จจริงเช่นนั้นจะเป็นจริง ทั้งหมดตามคำพยานที่ บอกกล่าวหรือให้ข่าวหรือไม่นั้น เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องพิสูจน์ต่อไป

2. การซักถาม (Interrogation)

การซักถามหรือสอบถามปากคำ หมายถึง การสอบสวนปากคำพยานและผู้ต้อง สงสัยอย่างชำนาญ เพราะมิใช่การซักถามธรรมดา เนื่องจากพยานหรือผู้ต้องสงสัยนั้นปกติมักไม่ พูดความจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องสงสัยควรจะนึกเสมอว่า พนักงานสอบสวนมิใช่เป็นเพียงผู้ ซักถามเท่านั้น ความสำเร็จในการที่จะได้ข้อเท็จจริงหรือข่าวคราวนั้นขึ้นอยู่กับความเฉลียวฉลาด ในการเลือกแหล่งข่าว และการสอบสวนปากคำจะได้ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความมีเหตุผลของ พนักงานสอบสวน และความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการใช้หลักจิตวิทยาที่พนักงานสอบสวนใช้ สอบถามผู้รู้เห็นด้วย ฟังระลึกลูกอยู่เสมอว่าผู้กระทำผิดนั้นในขณะที่ซักถามจากตำรวจจะมีความ หวาดกลัว และพยายามที่จะหาที่พึ่งทางใจโดยการระบายกับเพื่อนมนุษย์หรือเพื่อนผู้ต้องหา ด้วยกัน ในการสอบสวนซักถามปากคำเป็นการใช้สมองและสติปัญญาระหว่างพนักงานสอบสวนผู้ ซักถามกับผู้ถูกซักถามนั้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนผู้ซักถามจะต้องเป็นผู้ฉับไวและฉวยโอกาสทันที เมื่อคู่ต่อสู้เปิดช่องโหว่หรือแสดงความอ่อนแอให้เห็น

3. เครื่องมือช่วย (Instrumentation)

หมายถึง การใช้เครื่องมือและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องมือช่วยในการ สืบสวนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประการ คือ

- เครื่องมือช่วยในการตรวจพิสูจน์ เช่น การตรวจพิสูจน์อาวุธปืน และกระสุน ร่องรอยทำยาลอกกระสุน การตรวจเปรียบเทียบมือในเอกสาร การตรวจเขม่าดินปืน (Atomic Absorption & Neutron Activation) เป็นต้น

- เครื่องมือช่วยอย่างอื่น อันมิใช่การตรวจพิสูจน์ เช่น การตรวจลายพิมพ์ ลายนิ้วมือ แผนประทุษกรรมของคนร้าย เครื่องจับเท็จ ระบบการสื่อสาร ยานพาหนะ เครื่องเอกซเรย์ เครื่องตรวจโลหะ เครื่องคอมพิวเตอร์ รวมทั้งสุนัขตำรวจ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการสืบสวน (ชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุล, 2540)

จากความหมายของการสืบสวน ซึ่งเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานนั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ

1. การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

เป็นการสืบสวนก่อนที่จะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เพื่อประโยชน์ในการป้องกัน หรือเป็นแนวทางสำหรับการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ปัจจัยอันเป็นข้อมูลสำคัญในการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานสำหรับวางแนวทางในการป้องกันมิให้กระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการสืบสวนควรรู้ ได้แก่

1.1 ความรู้ทั่วไปในท้องที่ ซึ่งได้แก่ ภูมิประเทศ สถานที่ สิ่งของต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลที่อยู่ในท้องที่รับผิดชอบ และสามารถนำมาประมวลเป็นข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง

1.2 ความรู้เกี่ยวกับประวัติอาชญากรหรือบุคคลผู้มีพฤติการณ์โน้มเอียงไปในทางผิดกฎหมาย เช่น ผู้ที่เคยต้องโทษ บุคคลติดยาเสพติด บุคคลไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง บุคคลประพฤติตนเป็นอันธพาล เป็นต้น

1.3 ความรู้เกี่ยวกับแหล่งข่าวต่าง ๆ เช่น ร้านเสริมสวย ร้านตัดผม ร้านกาแฟ ร้านถ่ายรูป ไนต์คลับ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจต่าง ๆ

2. การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

เป็นการสืบสวนหลังจากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งแบ่งได้ 3 ประการ ดังนี้

2.1 ในกรณีที่จับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้ การสืบสวนดังกล่าวนี้จะเป็นการสืบสวนเพื่อ แสวงหาหลักฐานต่าง ๆ จากพยานบุคคล พยานเอกสาร และวัตถุพยาน เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

2.2 ในกรณีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่ยังไม่จับกุมได้ การสืบสวนดังกล่าวนี้ นอกจากจะ เป็นการสืบสวนเพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเกี่ยวกับรายละเอียดแห่งความผิดแล้ว ยังต้องทำการสืบสวนเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดด้วย

2.3 ในกรณีที่ไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด และยังไม่ทราบรายละเอียดแห่งความผิด การสืบสวนในลักษณะนี้จะต้องทำการสืบสวนแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานให้ได้ รายละเอียดว่าใครเป็นผู้กระทำความผิด กระทำความผิดอะไร กระทำความผิด เมื่อใด กระทำความผิดที่ไหน ทำไมจึงกระทำความผิด และกระทำความผิดได้อย่างไร

ขั้นตอนการสืบสวน (ชนดิษฐ์ ธนพัฒนากุล, 2540)

ในจุดมุ่งหมายของการสืบสวน มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. การรู้หรือระบุตัวผู้กระทำผิด
2. การติดตามสืบสวนจนกระทั่งรู้ว่าผู้กระทำผิดได้หลบหนีไปอยู่ที่ใดแล้วจับกุม
3. การรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อนำสู่ศาล

ซึ่งตำรวจสืบสวนมีขั้นตอนในการสืบสวน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการสืบสวน

ดังนี้

1. การระบุตัวผู้กระทำผิด (Identifying The Criminal)

เริ่มจากการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้รู้ว่าผู้ใดเป็นผู้ประกอบอาชญากรรมนั้น หรือเป็นผู้กระทำผิดในคดีนั้น ซึ่งพนักงานสอบสวนจะรู้ได้จาก

1.1 พยานบุคคล หรือประจักษ์พยาน (Eyewitness)

คือ พยานที่รู้จักตัว รูปร่างหน้าตา ของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่พบเห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง ซึ่งพยานประเภทนี้จะมีน้ำหนักมากในการพิจารณาของศาล

1.2 คำสารภาพของผู้ต้องหา (Confession)

เป็นความมุ่งหมายสำคัญของการสืบสวนที่พนักงานสอบสวนพยายามเพื่อให้ได้มาซึ่งคำสารภาพที่แท้จริงของผู้ต้องหา

1.3 พยานแวดล้อม (Circumstantial Evidence)

ผู้กระทำผิดอาจถูกระบุได้ทางอ้อม โดยใช้ข้อเท็จจริง หรือเหตุแวดล้อมกรณีซึ่งจะเป็นสิ่งเดียว หรือเชื่อมโยงกับข้อเท็จจริงอื่น ๆ ก็ตาม ทำให้สามารถโยงไปถึงตัวผู้กระทำผิดนั้นได้

2. การติดตามและการรู้ที่หลบซ่อนของผู้กระทำผิด (Tracing and Locating the Criminal) เป็นขั้นตอนของการสืบสวนที่เกี่ยวกับการติดตามสอบสวน จนกระทั่งรู้ว่าผู้กระทำผิดนั้นหลบหนีไปอยู่ที่ใด เพื่อจับกุมต่อไป การที่จะรู้ถึงที่หลบซ่อนของผู้กระทำผิดก็จำเป็นที่จะต้องรู้ถึงอาชีพ การทำงาน ประเภทของคดี ลักษณะนิสัยเป็นส่วนประกอบด้วย

3. การพิสูจน์ความผิด (Proving the Guilt)

หมายถึง การสืบสวนหาพยานหลักฐานมาประกอบสำนวนการสอบสวน เพื่อนำคดีสู่ศาล เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา อย่างมีประสิทธิภาพและศาลลงโทษผู้กระทำผิดนั้น ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 ได้บัญญัติว่า

ให้ศาลใช้ดุลยพินิจวินิจฉัยชี้แจงน้ำหนัก พยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่า จำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

จะเห็นได้ว่า แม้ตำรวจสืบสวนจะจับกุมผู้ต้องหาได้มากเพียงใด หากแต่พยานหลักฐานซึ่งจำเป็นในคดี มิใช่เพียงพอที่จะให้ศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำผิดจริง หากมีเหตุสงสัยในพยานหลักฐานดังกล่าว ศาลย่อมยกฟ้อง ซึ่งส่วนหนึ่งถือว่าเป็นข้อบกพร่องของตำรวจสืบสวนในการค้นหาความจริง

นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งขั้นตอนของการสืบสวนได้เป็น 2 ส่วนหลัก คือ

1. การสืบสวนเบื้องต้น (Primary Investigation)

เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจไปถึงที่เกิดเหตุแล้ว ควรจะต้องรีบดำเนินการสิ่งสำคัญ 5 ประการ คือ

- ดำเนินการจับกุมผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัยทันที
- ให้ความช่วยเหลือ รักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บ หรือเหยื่ออาชญากรรมโดยทันที
- ควบคุมจำกัดเขตการรुकล้ำเข้ามาภายในบริเวณที่เกิดเหตุจากบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันการเคลื่อนย้าย ทำลาย หรือความเสียหายของวัตถุพยานต่าง ๆ
- จัดเก็บรวบรวมทุกสิ่งทุกอย่าง อันอาจใช้เป็นวัตถุพยานหลักฐานที่จะอธิบายรายละเอียดแห่งการเกิดอาชญากรรมให้ได้มากที่สุด
- การเริ่มจัดทำเป็นรายงาน หรือสำนวนประกอบกรปฏิบัติกรในแต่ละครั้งอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกต้อง

2. การสืบสวนต่อเนื่อง (The Follow-up Investigation)

อันเป็นลักษณะของการปฏิบัติการต่อเนื่องจากการสืบสวนเบื้องต้น โดยจะมีขั้นตอนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ

- การสอบปากคำผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัย ถ้าสามารถจับกุมได้ในสถานที่เกิดเหตุมาแล้ว
- การสอบถามพยานรู้เห็นเหตุการณ์

- การค้นหาสำรวจตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เพื่อหาวัตถุพยานหลักฐานเพิ่มเติม ซึ่งอาจต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาการตำรวจ
- การทดลองทบทวนทำแผนประทุษกรรม เพื่อประกอบการอธิบายเรื่องราวการเกิดของอาชญากรรม โดยอาศัยจากการสืบสวนเบื้องต้น และประสบการณ์ที่ได้มาจากการเกิดอาชญากรรมที่คล้ายคลึงกัน
- ค้นหาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมจากแหล่งข้อมูลตำรวจเพื่อสนทลข้อมูลประกอบการสืบสวน เพื่อหารายละเอียดของการกระทำผิด และเพื่อรู้ตัวคนร้ายที่แท้จริง ตลอดจนเพื่อหารายละเอียดเกี่ยวกับเหยื่อและแรงจูงใจในการกระทำผิด

การสืบสวนโดยใช้สายลับ เป็นการหาข้อมูลจากกลุ่มบุคคลธรรมดาในสังคม เช่น คนขับรถรับจ้าง พนักงานเสิร์ฟ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย หรืออาจจะเป็นพลเมืองดีอื่น ๆ ที่ให้ข่าวด้วยความเต็มใจ อาจมีการตอบแทนสายลับเป็นเงินก็ได้ ซึ่งสายลับมีอยู่ 2 ประเภท คือ (ชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุล, 2540)

1. สายลับโดยทั่วไป คือ บุคคลใด ๆ ที่ให้ข่าวต่อพนักงานสอบสวน ซึ่งอาจจะให้ข่าวโดยเปิดเผยหรือแม้กระทั่งเป็นพยานในคดี หรืออาจให้ข่าวโดยปิดบังซ่อนเร้น และไม่ประสงค์จะออกนาม
2. สายลับโดยปกปิด คือ บุคคลที่ให้ข่าวอันปกปิดเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนและคดีที่คนร้ายกำลังวางแผนกันอยู่ โดยไม่ประสงค์ที่จะเปิดเผยตนว่าเป็นแหล่งข่าว พนักงานสอบสวนจะต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการที่จะป้องกันมิให้ใบหน้าของสายลับผู้นั้นเปิดเผยออกมา เนื่องจากคุณค่าของสายลับผู้นั้นจะหมดไปทันที

ประเภทของการสืบสวน

การสืบสวนสอบสวนที่ถือเป็นหลักมาตรฐานทั้งในแง่ปฏิบัติและทฤษฎี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ (ชนสิทธิ์ ธนพัฒนากุล, 2540)

1. การสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น

การสืบสวนสอบสวนเบื้องต้นในสาระสำคัญ ประกอบด้วย การตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุโดยฉบับพลังเร่งด่วน (A Hot Search) กับการตรวจค้นบริเวณใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุอย่างละเอียดครอบคลุมประเด็นสงสัยเพิ่มเติม เพื่อเสาะหาข้อเท็จจริง สืบเนื่องต่อจากการตรวจค้นแบบฉบับพลังเร่งด่วนในขั้นแรก จึงเรียกชื่อตามความหมายในภาษาอังกฤษว่า การตรวจค้นอันอบอุ่น (A Warm Search) ฉะนั้น เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้นจึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบสำคัญพื้นฐานของตำรวจ ที่ต้องไปปรากฏตัวในที่เกิดเหตุในทันทีทันใด เพื่อประโยชน์ต่อการสอบถามให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง หรือการจับกุมบุคคลผู้กระทำผิด สาระสำคัญแห่งการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น

จะต้องสอบให้ทราบว่าการกระทำผิดที่เกิดขึ้น มีใครเป็นผู้กระทำผิด (Who) มีอะไรเกิดขึ้น (What) ณ สถานที่แห่งใด (Where) ทำไมจึงเกิดเหตุ (Why) และในลักษณะอาการอย่างไร (How) ทั้งนี้เพื่อพิทักษ์ความบริสุทธิ์ยุติธรรม ในอันที่จะทำการจับกุม เฉพาะผู้กระทำผิดแท้จริงมาดำเนินคดีเท่านั้น นับเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องสมานฉันท์กับหลักมูลฐานที่กำหนดโดยหน่วยงานสืบสวนสกอตแลนด์ยาร์ด ที่ว่า “การปล่อยให้ผู้กระทำผิด 10 คน หลบหนี ยังจะดีเสียกว่าการกล่าวหาอันเป็นเท็จ ในคดีอาญาแก่ผู้บริสุทธิ์เพียงคนเดียว” (It is far better to let ten guilty persons escape than one innocent person should be falsely accused)

การปฏิบัติหน้าที่สืบสวนสอบสวนเบื้องต้น เสาะหาข้อเท็จจริงแห่งคดีที่สมบูรณ์นั้นจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากตำรวจหน่วยตรวจตราท้องที่ ซึ่งเป็นตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้กระทำผิดมากที่สุด รวมทั้งหน่วยสืบสวนและหน่วยพิสูจน์หลักฐาน สำหรับการบันทึกข้อความเกี่ยวเนื่องที่สืบสวนได้มานั้น ควรประกอบด้วย การระบุประเภทแห่งความผิด การสอบปากคำผู้เสียหาย พยานบุคคลในที่เกิดเหตุ บันทึกลักษณะรูปพรรณของผู้ต้องสงสัยในคดีอาญา ทรัพย์สินที่สูญหาย สถานที่เกิดเหตุ การป้องกันรักษาร่องรอยสภาพเดิมของสถานที่เกิดเหตุ การรวบรวมบันทึกข้อมูลแห่งคดี การจับกุม หรือประกาศจับกุมผู้กระทำผิด

ทั้งนี้ นักวิทยาการสืบสวนสอบสวน พอล บี.เวสต์ตัน และเคนเนธ เอ็ม.เวสต์ ได้ให้ความเป็นเพิ่มเติมว่า ประจักษ์พยานสำคัญ 7 ประการ ที่มักจะพบเห็นในที่เกิดเหตุ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสืบสวนสอบสวน มีดังนี้

1. อาวุธ
2. คราบโลหิต
3. อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำ
4. ร่องรอยทางเข้าออกของคนร้าย หรือยานพาหนะ
5. ฝุ่น และรอยเปื้อนต่าง ๆ
6. เอกสารเกี่ยวเนื่องอันควรสงสัย
7. ลักษณะของการกลบร่องรอยหรือการเคลื่อนย้ายประจักษ์พยานหลักฐานอื่น

โดยกล่าวว่า ควรได้ภาพถ่าย หรือภาพจำลองสถานที่เกิดเหตุ ไว้เป็นหลักฐานในการดำเนินคดีด้วย

2. การสืบสวนต่อเนื่อง

การสืบสวนต่อเนื่อง เป็นกระบวนการปฏิบัติสืบต่อจากการสืบสวนสอบสวนเบื้องต้น เพื่อประโยชน์ในการเสาะหาร่องรอย ข้อเท็จจริงหรือเงื่อนงำประจักษ์พยานหลักฐานของอาชญากรรม และข้อสงสัยที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด โดยพนักงานสืบสวนสอบสวน หรือนักสืบ จน

สามารถทำการจับผู้กระทำผิดแท้จริงได้ในที่สุด ซึ่งนับเป็นกระบวนการปฏิบัติว่าด้วยการตรวจค้นเพิ่มเติมภายหลังจากการตรวจค้นแบบค้นพลันเร่งด่วน (A Hot Search) และการตรวจค้นอันอบอุ่น (A Warm Search) มาแล้ว ทั้งยังเป็นการใช้ความถี่ถ้วนรอบคอบศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมอย่างละเอียดละออทุกแง่มุม โดยเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย จึงเรียกชื่อตามความหมายเดิมในภาษาอังกฤษว่า การตรวจค้นอันเยือกเย็น (A Cold Search) ประกอบด้วย หลักการปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

2.1 ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อเนื่อง จากการสืบสวนเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด รวมทั้งการจับกุมผู้กระทำผิด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพัวพันกับการกระทำผิด

2.2 ดำเนินการสืบสวนสอบสวน เพื่อให้ทราบถึง แผนการประกอบอาชญากรรมของผู้กระทำผิดโดยละเอียด

2.3 ดำเนินการตรวจสอบวิเคราะห์ข่าวสาร และประจักษ์พยานหลักฐานสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี

2.4 ดำเนินการตรวจสอบ และตรวจตราสถานที่อันควรสงสัย อาทิ สถานเริงรมย์ โรงแรม โรงรับจำนำ ร้านจำหน่ายหรือรับซื้อสินค้าที่ใช้แล้ว รวมทั้งการเสาะหาทรัพย์สินที่สูญหาย หรือถูกโจรกรรม

2.5 ดำเนินการสืบเสาะค้นหาพยานบุคคล สนทนาไถ่ถามพยานบุคคล หรือทบทวนไถ่ถามเพิ่มเติม ตามความจำเป็นแห่งคดี

2.6 ดำเนินการคุ้มครองพยานบุคคลหรือวัตถุอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี ให้ปลอดภัยจากการถูกทำร้าย หรือขู่เข็ญ และรักษาความลับของพยาน อย่างเข้มงวดกวดขัน

2.7 ดำเนินการตรวจสอบ ประเมินข้อเท็จจริงจากรายงานและประจักษ์พยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องขอความร่วมมือประสานการปฏิบัติจากหน่วยวิทยาการตำรวจอย่างใกล้ชิด

2.8 ดำเนินการจับ หรือประกาศจับกุมผู้กระทำผิด ผู้สนับสนุน หรือผู้สมรู้ร่วมคิด

2.9 ดำเนินการติดตาม สืบเสาะ ตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ต้องสงสัย และสอบถามปากคำผู้ต้องสงสัย รวมทั้งดำเนินการทดสอบข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบถามปากคำสั้น ๆ โดยใช้เครื่องมือจับเท็จ (Lie Detector Testing) ช่วยในการทดสอบตามความจำเป็นด้วยก็ได้

2.10 ดำเนินการจัดทำสำนวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวน หรือร่วมปรึกษาหารือการฟ้องร้องคดีกับอัยการ

หลักสำคัญในการแบ่งประเภทของการสืบสวนสอบสวนดังกล่าว เป็นกระบวนการปฏิบัติเบื้องต้นแห่งการจับกุมผู้กระทำผิดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (The Police Apprehensive

Processes) ที่จะก้าวไปสู่เป้าหมายการสืบสาวราวเรื่องไปจนถึงต้นเหตุแห่งการกระทำผิดหรือบุคคลผู้กระทำความผิดนั้น ๆ เสร็จแล้ว เป็นขั้นตอนแห่งการรวบรวมการสอบสวนเข้าสำนวน และทำความเข้าใจของพนักงานสอบสวน ให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องร้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดต่อไป โดยมีหลักการปฏิบัติต่อเนื่อง เริ่มตั้งแต่การสืบสวนสอบสวนไปจนถึงการฟ้องร้องดำเนินคดี ซึ่งกระบวนการปฏิบัติในทุกขั้นตอนจะต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับแห่งหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด เริ่มตั้งแต่ การกวดขันเอาใจใส่ ติดตามผลการรับแจ้งความ การดำเนินการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุอย่างพินิจพิเคราะห์ การประมวลประจักษ์พยานบุคคลและหลักฐาน

ข้อเท็จจริงที่จะนำมาสู่สำนวนการสอบสวน

1. โดยพยานหลักฐาน
2. โดยข้อสันนิษฐาน
3. โดยผู้สอบสวน หรือผู้พิจารณาตัวเอง
4. โดยผู้สอบสวน หรือผู้พิจารณาตรวจเห็นเอง
5. โดยผู้ถูกกล่าวหา

พยานหลักฐาน หมายถึง สิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างมีเหตุผลถึงความถูกต้องหรือไม่ถูกต้องของเหตุการณ์ ซึ่งได้แก่

1. พยานเอกสาร หมายถึง พยานหลักฐานที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือด้วยรูปรอยใด ๆ อันเป็นการสื่อความหมายในภาษาใดภาษาหนึ่ง
2. พยานวัตถุ หมายถึง วัตถุสิ่งของที่คู่ความอ้างเป็นพยานหลักฐาน
3. พยานบุคคล ประกอบด้วย พยานบุคคลประเภทต่าง ๆ ดังนี้
 - 3.1 พยานโดยตรง
 - 3.2 พยานแวดล้อมกรณี
 - 3.3 ประจักษ์พยาน
 - 3.4 พยานบอกเล่าพยานนำ
 - 3.5 พยานหมาย
 - 3.6 พยานประเด็น
 - 3.7 พยานที่ต้องเดินเผชิญสืบ
 - 3.8 พยานที่มีเอกสิทธิ์
 - 3.9 พยานเด็ก
 - 3.10 พยานขัดทอด
 - 3.11 พยานที่เป็นผู้ร่วมกระทำผิด

- 3.12 พยานจำเลย
- 3.13 พยานเดี่ยว
- 3.14 พยานคู่
- 3.15 ผู้เชี่ยวชาญ
- 3.16 ผู้มีความรู้ผู้เชี่ยวชาญ
- 3.17 ผู้ชำนาญการพิเศษ

การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เป็นขั้นตอนของการวินิจฉัยข้อเท็จจริงที่ได้แย้งกันด้วยพยานหลักฐาน ดังนั้น เมื่อใดที่เป็นดุลพินิจของศาลในการวินิจฉัยพยานหลักฐานย่อมถือว่าเป็นเรื่องที่ศาลวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง จึงสรุปได้ว่า ปัญหาข้อเท็จจริงเป็นปัญหาที่จะต้องวินิจฉัยจากพยานหลักฐาน

หลักการชั่งน้ำหนักพยานบุคคล ความน่าเชื่อถือของคำเบิกความของพยานบุคคลที่เบิกความต่อศาล 1. การทดสอบความมั่นคง 2. การชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือ

ปัญหาบางประการในการชั่งน้ำหนักพยานบุคคล

1. พยานโดยตรงกับพยานแวดล้อม
2. ประจักษ์พยานกับพยานบอกเล่า
3. พยานบุคคลที่มีน้ำหนักน้อย ได้แก่
 - พยานบอกเล่า
 - คำชัดทอด
 - พยานที่ใจทักกันไว้
 - พยานบุคคลที่เบิกความไม่ครบกระบวนการซักถาม
 - คำให้การของพยานบุคคลที่ไม่ได้มาเบิกความในชั้นศาล

การซักถามลักษณะของผู้ซักถาม ได้แก่

1. มีความรู้รอบตัวกว้างขวาง
2. ตื่นตัว เตรียมพร้อมอยู่เสมอ
3. มีความเพียร
4. ชี้ตรงต่อหน้าที่
5. มีเหตุผล มีตรรกวิทยาในการฟัง
6. มีความสังเกตได้ดี
7. สามารถบังคับตนเองได้ทั้งกาย วาจา ใจ
8. สามารถแสดงตัวอย่างไรก็ได้

ปัญหาอุปสรรคในการสืบสวนสอบสวน

1. อำนาจในการสืบสวนสอบสวน
2. ให้ความร่วมมือของพยานบุคคล หรือหน่วยงาน
3. เอกสารที่สูญหายหรือถูกทำลาย

1.4 สิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการจับกุมคดีอาญา

กระบวนการพิจารณาความอาญาของไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นมิได้ให้ความสำคัญในการประกันสิทธิของผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา ทั้งนี้เพราะแนวคิดในการค้นหาความจริงยังมิได้คิดว่าผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาอยู่ในฐานะของประธานในคดี (Subject) แต่มีกฎหมายจารีตนครบาล ซึ่งใช้การค้นหาความจริงโดยบังคับให้ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ หากไม่ยอมรับก็จะใช้วิธีการทรมานร่างกายต่าง ๆ จนกว่าจะยอมรับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ไม่มีมนุษยธรรม และเป็นการค้นหาความจริงซึ่งไม่อาจได้รับข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง นอกจากนี้ยังเป็นการค้นหาความจริงจากตัวผู้ถูกกล่าวหาแทนที่รัฐจะหาพยานรอบข้างมาปรักปรำ ดังนั้นเมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้แก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามแนวของประเทศในยุโรปเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติให้คนในบังคับของเขาต้องขึ้นศาลไทยและใช้กฎหมายไทย จึงได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญาที่มีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อน ร.ศ.115 ซึ่งมีหลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งตัดเทียมอารยประเทศในขณะนั้น ต่อมาอีก 40 ปี จึงได้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2478 และมีการปรับปรุงแก้ไขอีกหลายครั้งจนถึงปัจจุบัน ซึ่งการแก้ไขนี้เป็นไปเพื่อพยายามจะประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

เนื่องด้วยการดำเนินคดีอาญานั้น มีความจำเป็นต้องล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลในบางเรื่องเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน อันจะนำไปสู่การพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ดังนั้นในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับได้มีบทบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาไว้ และสำหรับในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ในปัจจุบัน ได้มีบทบัญญัติที่รับรองสิทธิของผู้ถูกจับ ผู้ต้องหา จำเลย ผู้เสียหาย และพยานไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกันสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากที่สุดฉบับหนึ่งของประเทศไทย และผลของการที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนไว้นี้ ทำให้รัฐสภามีหน้าที่ตรากฎหมายออกมาบังคับให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งในบางกรณีต้อง

แก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สอดคล้องกับหลักประเด็นดังกล่าว และผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องถือเป็นหลักปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักประเด็นสิทธิที่ได้รับรองไว้

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่รับรองสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมคดีอาญา มีดังนี้

มาตรา	บทบัญญัติ
มาตรา 31	บุคคลย่อมมีสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษประหารชีวิตตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมตามความในวรรคนี้ การจับ คุมขัง ตรวจค้นตัวบุคคล หรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
มาตรา 33	ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำผิดมิได้
มาตรา 35	บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในการที่จะอยู่อาศัยและครอบครองเคหสถาน โดยปกติสุข การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการตรวจค้นเคหสถานจะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
มาตรา 35 วรรคแรก	รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองของความต้องการของประชาชน
มาตรา 237	ในคดีอาญา การจับและคุมขังบุคคลใด จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือผู้นั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น ให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยผู้ถูกจับจะต้องได้รับการ

มาตรา	บทบัญญัติ
	<p>แจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับ โดยไม่ชักช้า กับจะต้องได้รับโอกาสแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งถูกจับไว้วางใจทราบในโอกาสแรก และผู้ถูกจับซึ่งยังถูกควบคุมอยู่ ต้องถูกนำตัวไปศาลภายในสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับถูกนำตัวไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน เพื่อศาลพิจารณาว่ามีเหตุที่จะขังผู้ถูกจับไว้ตามกฎหมายหรือไม่ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ</p> <p>หมายจับหรือหมายขังบุคคลจะออกได้ต่อเมื่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงที่มีอัตราโทษตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือ (2) มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการ

ที่มา: หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1

1.5. สิทธิผู้ต้องหาในกระบวนการค้นและจับกุมในประเทศสหรัฐอเมริกา

(อ้างถึงใน สุรศิษฏ์ เหลืองอรุณภา, 2551)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา หลักประกันที่สำคัญที่สุดในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาและจำเลย คือ กฎหมายรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะบรรดาบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม (Amendments) มาตรา 1-10 ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อว่า Bill of Rights การที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญของสหพันธรัฐ (Federal Constitution) สามารถเข้าไปมีบทบาทในการให้หลักประกันแก่ผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมของทุก ๆ มลรัฐนั้นก็เนื่องจาก ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา (U.S. Supreme Court) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ เล่นบทบาทในการที่จะตีความรัฐธรรมนูญในลักษณะที่เป็นการขยายความให้เข้าไปคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็เป็นการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งในระดับสหพันธรัฐและมลรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ศาลสูงสุดได้วางไว้เหล่านั้น

เนื่องจากกฎเกณฑ์ หรือแนวทางที่ศาลสูงสุดของสหรัฐฯ ได้วางไว้มีที่มาจาก การตีความของศาล ดังนั้น การศึกษาจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่เพียงอย่างเดียว อาจจะไม่สามารถทราบถึงขอบเขตสิทธิที่ได้รับของสหรัฐอเมริกาในการตีความรัฐธรรมนูญในเรื่องนี้ ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นการให้หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญา โดยจะศึกษาไปตามกระบวนการที่เกิดขึ้นก่อนหลังเรียงตามลำดับไป โดยจะเริ่มตั้งแต่มาตรการบังคับที่นำมาใช้สอบสวน ซึ่งได้แก่การค้น การยึด การจับกุม และหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา จำเลยในระหว่างการดำเนินการสอบสวนตลอดไปจนถึงการพิจารณาคดีในศาลและการบังคับโทษ เช่น หลักประกันที่จะได้รับการแจ้งสิทธิ สิทธิในการมีทนาย สิทธิที่จะได้พบศาลโดยเร็วหลังจากการถูกควบคุม สิทธิในการได้รับการไต่สวนมูลฟ้อง สิทธิในการได้รับการพิจารณาโดยคณะลูกขุนใหญ่ สิทธิในการได้รับการประกันตัว สิทธิได้รับการพิจารณาโดยเร็ว เป็นต้น

1.6 การค้นและการยึด (Search and seizure)

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 (The Fourth Amendment) บัญญัติว่า “สิทธิของประชาชนที่จะได้รับความปลอดภัยในตัวของตน. . .จากการค้น และการยึด โดยไม่มีเหตุผลจะไม่ถูกฝ่าฝืนและจะไม่มีการออกหมาย เว้นแต่จะมีเหตุอันควรสงสัย”

จากบทบัญญัติในมาตรา 4 นี้เอง ศาลสูงสุดของสหรัฐฯ ได้อาศัยอำนาจในการเป็นผู้ตีความรัฐธรรมนูญโดยตีความคำว่า “การค้นและการยึด” อย่างกว้างขวาง และในขณะเดียวกันก็ได้กำหนดมาตรฐานคำว่า “โดยไม่มีเหตุผล (unreasonable) อย่างเคร่งครัด”

สำหรับคำว่า “การค้นและการยึด” นั้น ศาลสูงสุดไม่ได้ตีความหมายปกติของถ้อยคำ แต่ตีความถึงเจตนารมณ์โดยมุ่งเน้นถึงสิทธิและผลประโยชน์ที่รัฐธรรมนูญมาตรานี้ต้องการจะคุ้มครอง ในช่วงทศวรรษ 1960 ศาลสูงสุดภายใต้การนำของประธานสูงสุด ชื่อ Earl Warren ได้ตีความคำว่า “การค้นและการยึด” อย่างกว้างขวางโดยรวมถึงสิทธิและผลประโยชน์ที่ปัจเจกชน “มีความคาดหวังอันสมเหตุสมผลที่จะได้รับความเป็นส่วนตัว” (reasonable expectation of privacy) ด้วยเหตุนี้ การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว เช่น การลักลอบดักฟังโทรศัพท์โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงถือเป็นการค้นภายใต้รัฐธรรมนูญมาตรานี้ เพราะพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ได้ละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้โทรศัพท์ และผู้ใช้โทรศัพท์ย่อมมีความคาดหวังที่มีเหตุมีผลที่จะได้รับความเป็นส่วนตัวจากการใช้โทรศัพท์นั้น

ส่วนการตีความว่าการค้นและการยึดจะสมเหตุสมผลหรือไม่นั้น ศาลสูงสุดจะตีความเรื่องความสมเหตุสมผลควบคู่ไปกับมาตรการในการออกหมาย (Warrant Requirement)

ซึ่งเป็นข้อกำหนดในช่วงท้ายของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ โดยจะถือว่าการค้นและการยึดโดยไม่มีหมายนั้นโดยสภาพเป็นการค้นและการยึดที่ไม่สมเหตุสมผลอยู่ในตัวแล้ว (per se unreasonable) นอกจากนี้ ศาลสูงสุดจะกำหนดมาตรฐานของความสมเหตุสมผลในกรณีที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย (law enforcement officer) เป็นผู้ดำเนินการค้นและยึดด้วยตัวเอง โดยไม่ผ่านการตรวจสอบเอาไว้สูงกว่ามาตรฐานที่ใช้ในกรณีที่มีการตรวจสอบโดยผู้พิพากษา ซึ่งก็เป็นนโยบายของศาลสูงสุดที่ต้องการให้กระบวนการออกกฎหมาย (warrant process) เป็นมาตรการในการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายในการค้นและการยึดนั่นเอง

จากการตีความของศาลสูงสุดที่ขยายขอบเขตของการค้นและการยึดให้กว้างขวาง รวมถึงไปถึงการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว (right of privacy) และตีความอย่างเคร่งครัดว่าการค้นและการยึดที่ไม่มีหมายให้ถือว่าเป็นการค้นและการยึดที่ไม่สมเหตุสมผลซึ่งขัดกับรัฐธรรมนูญมาตรา 4 ทำให้ศาลสูงสุดสามารถสร้างหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนให้ปลอดภัยจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอาจใช้อำนาจกระทบถึงสิทธิความเป็นส่วนตัวได้อย่างกว้างขวาง โดยผ่านกระบวนการในการออกกฎหมายซึ่งมีผู้พิพากษาเป็นผู้ตรวจสอบ จากแนวคำพิพากษาศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา การค้นและการยึดต้องมีหมายเสมอจะมีข้อยกเว้นเฉพาะกรณีที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น เช่น การค้นยานพาหนะโดยมีเหตุอันควรสงสัยเพื่อหาเครื่องไม้เครื่องมือและผลพวงจากการประกอบอาชญากรรม (fruits and instrumentalities of crime) การค้นที่สืบเนื่องจากการจับโดยชอบด้วยกฎหมาย การค้นในลักษณะเป็นการตรวจสอบเบื้องต้นในกรณีที่เรียกว่า “stop and fink” การค้นที่เกิดจากเหตุฉุกเฉิน เช่น การค้นในกรณีการติดตามอย่างกระชั้นชิด และการค้นโดยความยินยอม เป็นต้น

1.7 หลักประกันเกี่ยวกับการจับ (Arrest)

การจับเป็นการที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายของรัฐ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจในการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของบุคคล ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาจึงตีความว่าเป็น “การยึด” อย่างหนึ่ง คือ เป็นการยึดตัวบุคคล (seizure of person) จึงอยู่ในความหมายของรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 4 เช่นเดียวกันกับการค้นและการยึด ด้วยเหตุนี้ การจับที่ชอบด้วยกฎหมายจึงต้องมีความสมเหตุสมผล เช่นเดียวกับ การค้นและการยึด และหากจะมีการออกหมายจับก็ต้องมีเหตุอันควรสงสัย (probable cause) จึงจะสามารถออกหมายได้

แม้ถ้อยคำในรัฐธรรมนูญจะไม่ได้เขียนไว้ชัดเจนว่า การจับจะต้องมีหมายจับ แต่ศาลสูงสุดได้แสดงเจตนารมณ์ค่อนข้างชัดเจนว่า ต้องการให้มีการขอหมายหากเป็นไปได้ และเนื่องจาก

แนวทางในการตีความคำว่า เหตุอันควรสงสัย (probable cause) นั้นมักจะไม่ค่อยแน่นอน ขึ้นอยู่กับทัศนคติของศาลแต่ละแห่ง เจ้าหน้าที่ตำรวจเองจึงมักจะมี ความพอใจที่จะมาขอหมายเพื่อให้ศาลได้พิเคราะห์ถึง เหตุอันควรสงสัย (probable cause) เสียก่อน แทนที่จะจับโดยไม่มีหมายแล้วมาโดนตัดพยานในตอนหลัง เมื่อมีการวินิจฉัยว่าการจับไม่ชอบ

2. กฎหมายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนจับกุม

2.1 ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 237 และมาตรา 238 บัญญัติให้การจับบุคคล หรือการค้นหาบุคคลหรือสิ่งของในที่รโหฐาน จะต้องมีการขออนุญาตของศาล เว้นแต่จะมีเหตุตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือตามที่กฎหมายบัญญัติอันเป็นการเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจในการออกหมายจับและหมายค้นจากเดิมที่มีศาล พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจชั้นผู้ใหญ่ เป็นเพียงศาลเพียงองค์เดียวประกอบกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติให้ศาลต้องสอบผู้ร้องขอออกหมายให้ปรากฏเหตุผลสมควรในการออกหมายเสียก่อน ซึ่งแสดงว่ารัฐธรรมนูญและกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้การออกหมายจับและหมายค้น จะต้องได้รับการพิจารณาถ่วงดุลด้วยความรอบคอบ เพื่อเป็นหลักประกันการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล

เพื่อให้เกิดดุลยภาพระหว่างการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สมควรวางแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้น และเกณฑ์มาตรฐานในการพิจารณาพยานหลักฐานก่อนออกหมาย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาออกระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายจับและหมายค้นในคดีอาญา พ.ศ. 2545”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2545 เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในกรณีระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นใด ซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้ ให้ปฏิบัติตามระเบียบนี้แทน

ข้อ 4 การร้องขอให้ศาลออกหมายจับ ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดี หรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับ ส่วนการร้องขอหมายค้น ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้น

การร้องขอให้ออกหมายจับหรือหมายค้นที่เกี่ยวกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ให้ร้องขอต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ ศาลอาญาธนบุรี ศาลจังหวัด หรือศาลแขวงที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น แต่หากศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่แห่งใดมีความพร้อมที่จะออกหมายจับหรือหมายค้นตามระเบียบนี้ และได้มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อการนั้นแล้ว ก็ให้ร้องขอหมายจับหรือหมายค้นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวแห่งนั้นได้ด้วย

การร้องขอให้ออกหมายจับหรือหมายค้นที่เกี่ยวกับคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลชำนาญพิเศษ ให้ร้องขอต่อศาลชำนาญพิเศษ ที่มีเขตอำนาจชำระคดีนั้น แต่ถ้าจะทำการจับหรือค้นในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้ร้องขอต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้นได้ด้วย

เจ้าพนักงานซึ่งจะทำการจับหรือค้นนอกเขตศาลอาญา จะร้องขอต่อศาลอาญาก็ได้ หากเป็นกรณีเร่งด่วนและการร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่นั้น จะเกิดความล่าช้าเสียหายต่อการปฏิบัติหน้าที่

ข้อ 5 พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นซึ่งร้องขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้น จะต้องเป็นผู้อำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้นและต้องพร้อมที่จะมาให้ศาลสอบถามก่อนออกหมายได้ทันที

ในกรณีพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานอื่นเป็นผู้ร้องขอ ผู้ร้องขอต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับสามขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจผู้ร้องขอต้องมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ข้อ 6 ในการร้องขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นต้องมีคำร้องที่มีรายละเอียดและเอกสารประกอบดังต่อไปนี้

6.1 คำร้องขอให้ศาลออกหมายจับ

(1) ต้องระบุชื่อ รูปพรรณ อายุ อาชีพของบุคคลที่จะถูกจับเท่าทราบ ตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้ รวมทั้งข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายจับ เช่น ข้อมูลตามข้อ 14

(2) แนบหมายจับพร้อมสำเนาตามแบบพิมพ์ท้ายระเบียบนี้ รวมทั้งเอกสารอื่น เช่น บันทึกคำร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ เป็นต้น มาท้ายคำร้อง

6.2 คำร้องขอให้ศาลออกหมายค้น

(1) ต้องระบุลักษณะสิ่งของที่ต้องการหาและยึด หรือ ชื่อ รูปพรรณ อายุ ของบุคคลเท่าที่ต้องการหา และสถานที่ที่จะค้น ระบุบ้านเลขที่ เจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่าที่ทราบ หากไม่สามารถระบุบ้านเลขที่ที่จะค้นได้ ให้ทำแผนที่ของสถานที่ที่จะค้นและบริเวณใกล้เคียงแทน ตามแบบพิมพ์ทำเย็บนี้ รวมทั้งข้อมูลหรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายค้น เช่น ข้อมูลตามข้อ 14

(2) แนบหมายค้นพร้อมสำเนาตามแบบพิมพ์ทำเย็บนี้ รวมทั้งเอกสารอื่น เช่น บันทึกคำร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ เป็นต้น มาทำคำร้อง

ข้อ 7 ให้ผู้ร้องขอหรือพนักงานผู้รับมอบหมายจากผู้ร้องขอนำคำร้องพร้อมเอกสารประกอบตามข้อ 6 ใส่ซองปิดผนึกประทับตรา “ลับ” ยื่นต่อศาลที่ประสงค์จะขอให้ออกหมายค้น เมื่อได้รับซองคำร้อง ให้เจ้าหน้าที่ศาลลงเลขรับไว้บนซองและลงสารบบไว้โดยต้องไม่เปิดซอง แล้วนำซองคำร้องเสนอต่อผู้พิพากษาเพื่อพิจารณาสั่งโดยเร็ว

ข้อ 8 เมื่อศาลอนุญาตให้ออกหมาย ให้ศาลมอบต้นฉบับหมาย พยานหลักฐาน และเอกสารต่าง ๆ ใส่ซองปิดผนึกคืนให้แก่ผู้ร้องขอ ส่วนคำร้อง คำสั่งอนุญาต และสำเนาหมายให้ใส่ซองปิดผนึกเก็บไว้ที่ศาลเพื่อรอรับรายงานการจับหรือค้นจากผู้ร้องขอต่อไป

หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ผู้ร้องขอทำสำเนาพยานหลักฐานที่สำคัญที่สนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายจับหรือหมายค้นนั้นมาเก็บรวบรวมไว้กับคำร้องและสำเนาหมายก็ได้

ข้อ 9 ในกรณีขอออกหมายนอกเวลาทำการปกติ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการร้องขอในเวลาปกติตามข้อ 6 ถึงข้อ 8 โดยให้ผู้พิพากษาซึ่งได้รับมอบหมายจากอธิบดี ผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษา หัวหน้าศาล แล้วแต่กรณี เป็นผู้รับผิดชอบในการพิจารณาสั่ง และผู้พิพากษาจะมาอยู่ประจำที่ศาลหรือไม่ก็ได้แต่ต้องอยู่ในพื้นที่ที่สามารถติดต่อเพื่อเสนอคำร้องได้โดยสะดวก ทั้งนี้ ผู้ร้องขออาจนำคำร้องไปยื่นต่อผู้พิพากษาที่ได้รับมอบหมายนั้นโดยตรงก็ได้ โดยติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ศาลที่ประจำอยู่ที่ศาลนั้น เพื่อทราบถึงสถานที่ที่จะนำคำร้องไปยื่น และให้เจ้าหน้าที่ศาลนั้นแจ้งผู้พิพากษาโดยเร็ว

เมื่อศาลอนุญาตให้ออกหมาย ให้ศาลมอบต้นฉบับหมาย พยานหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ใส่ซองปิดผนึกคืนให้แก่ผู้ร้องขอ ส่วนคำร้อง คำสั่งอนุญาต และสำเนาหมายให้ใส่ซองปิดผนึกเก็บไว้เอง แล้วนำไปเก็บไว้ที่ศาลในวันแรกที่ศาลเปิดทำการเพื่อรอรับรายงานการจับหรือค้นจากผู้ร้องขอต่อไป

ข้อ 10 ในการร้องขอให้ออกหมายจับ ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่ทำให้เชื่อได้ว่า

10.1 ผู้จะถูกละเมิดหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรงตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ในระหว่างที่ยังมิได้มีกฎหมายดังกล่าว ก็ควรถือแนวปฏิบัติในการใช้ดุลพินิจของศาลว่าหมายถึง ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือ

10.2 ผู้จะถูกละเมิดหมายจับน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น

ข้อ 11 ในการร้องขอให้ออกหมายค้น ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานให้เพียงพอที่ทำให้เชื่อได้ว่าบุคคลหรือสิ่งของที่ค้นหาน่าจะอยู่ในสถานที่ที่จะค้น และในกรณีค้นหาสิ่งของสิ่งของนั้นจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ใต้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาสิ่งของนั้นมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาจากการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นสิ่งของซึ่งต้องยึดหรือริบตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือยึด โดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

ในกรณีค้นหาบุคคล

บุคคลนั้นถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลนั้นถูกออกหมายจับ

ข้อ 12 ในการเสนอพยานหลักฐานต่อศาล ให้ผู้ร้องขอสอบสวนหรือปฏิญาณตนและแถลงด้วยตนเองรวมทั้งตอบคำถามศาลเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน หรือพยานหลักฐานที่สนับสนุนถึงเหตุแห่งการออกหมายนั้น

ข้อ 13 ในการรับฟังพยานหลักฐาน ศาลไม่จำเป็นต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลย

ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือทราบข้อมูลอันเป็นเหตุแห่งการออกหมายจับหรือหมายค้นไม่จำเป็นต้องมาเบิกความต่อศาลด้วยตนเองแต่อาจใช้บันทึกถ้อยคำของบุคคลดังกล่าวซึ่งได้สอบสวนแล้วเสนอเป็นพยานหลักฐานประกอบคำเบิกความของผู้ร้องขอก็ได้

ข้อ 14 พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับหรือหมายค้น ให้รวมถึง

14.1 ข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน เช่น บันทึกการสอบสวน บันทึกถ้อยคำของสายลับ หรือของเจ้าพนักงานที่ได้จากการแฝงตัวเข้าไปในองค์กรอาชญากรรมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข่าวของเจ้าพนักงานหรือการหาข่าวจากผู้กระทำความผิด และข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าสังเกตการณ์ของเจ้าพนักงาน เป็นต้น

14.2 ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี เช่น เครื่องมือตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ เครื่องมือ

ตรวจพิสูจน์ของกลาง เครื่องจับเท็จ เครื่องมือตรวจโลหะ และเครื่องมือตรวจพิสูจน์ทางพันธุกรรม เป็นต้น

ข้อ 15 คำสั่งของศาลในการอนุญาตให้ออกหมายหรือยกคำร้อง จะต้องระบุเหตุผลให้ครบถ้วนและชัดเจน

ข้อ 16 หมายค้นต้องระบุชื่อและตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้จะทำการค้นและอาจระบุชื่อผู้ที่จะทำการค้นไว้หลายคนตามคำร้องขอก็ได้หากมีเหตุสมควร

หมายค้นต้องระบุวัน ระยะเวลาที่ทำการค้นให้ชัดเจน หากไม่อาจระบุเวลาสิ้นสุดได้ ให้ระบุว่า ค้นได้ติดต่อกันไปจนเสร็จสิ้น การขอหมายค้นโดยกำหนดช่วงเวลาไว้หลาย ๆ วัน เพื่อเลือกทำการค้นในวันเวลาใดวันหนึ่งจะกระทำไม่ได้ ในกรณีที่สถานที่ที่จะค้นอยู่ห่างไกล อาจขอให้ศาลออกหมายค้นล่วงหน้า ได้ตามสมควรแก่พฤติการณ์แห่งคดี

ข้อ 17 เมื่อเจ้าพนักงานจับบุคคลตามหมายจับได้แล้วหรือเมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับ ให้เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องรายงานให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็ว

เมื่อเจ้าพนักงานได้จัดการตามหมายค้นแล้ว ให้บันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้นว่าจัดการตามหมายได้หรือไม่ แล้วให้ส่งบันทึกนั้นไปยังศาลที่ออกหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อ 18 ในกรณีที่การจับหรือการค้นมิอาจกระทำได้เพราะมีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นให้เอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันแก่บุคคลหรือสถานที่ใดไว้ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบว่าด้วยการนั้น

ข้อ 19 เพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ศาลอาจกำหนดแนวทางปฏิบัติของแต่ละศาลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้ เช่น การจัดให้มีระบบการรับคำร้องการลงหลักฐานในสารบบ การเก็บรักษาความลับ การแจ้งการปฏิบัติตามหมาย และการเพิกถอนหมาย เป็นต้น

ข้อ 20 ในกรณีที่ต้องมีวิธีการใดในทางธุรการเพื่อให้การปฏิบัติตามระเบียบนี้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย เช่น การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมรายละเอียดของหมายจับและหมายค้น การเพิกถอนหมายดังกล่าวของศาลทั่วประเทศ และการประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ให้เลขาธิการ สำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้กำหนดวิธีการนั้น

2.2 ประเภทของการจับกุมและขั้นตอนของกระบวนการจับกุมภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540

การจับภายใต้รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี

1. การจับโดยมีคำสั่งหรือหมายของศาล

รัฐธรรมนูญ มาตรา 237 กำหนดเงื่อนไขหรือเหตุที่จะออกหมายจับไว้โดยแบ่งแยกตามความร้ายแรงของการกระทำความผิด คือ

1.1 กรณีที่เป็นความผิดอาญาร้ายแรง (แนวปฏิบัติถือเอาความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีเป็นความผิดอาญาร้ายแรง) ต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดดังกล่าว

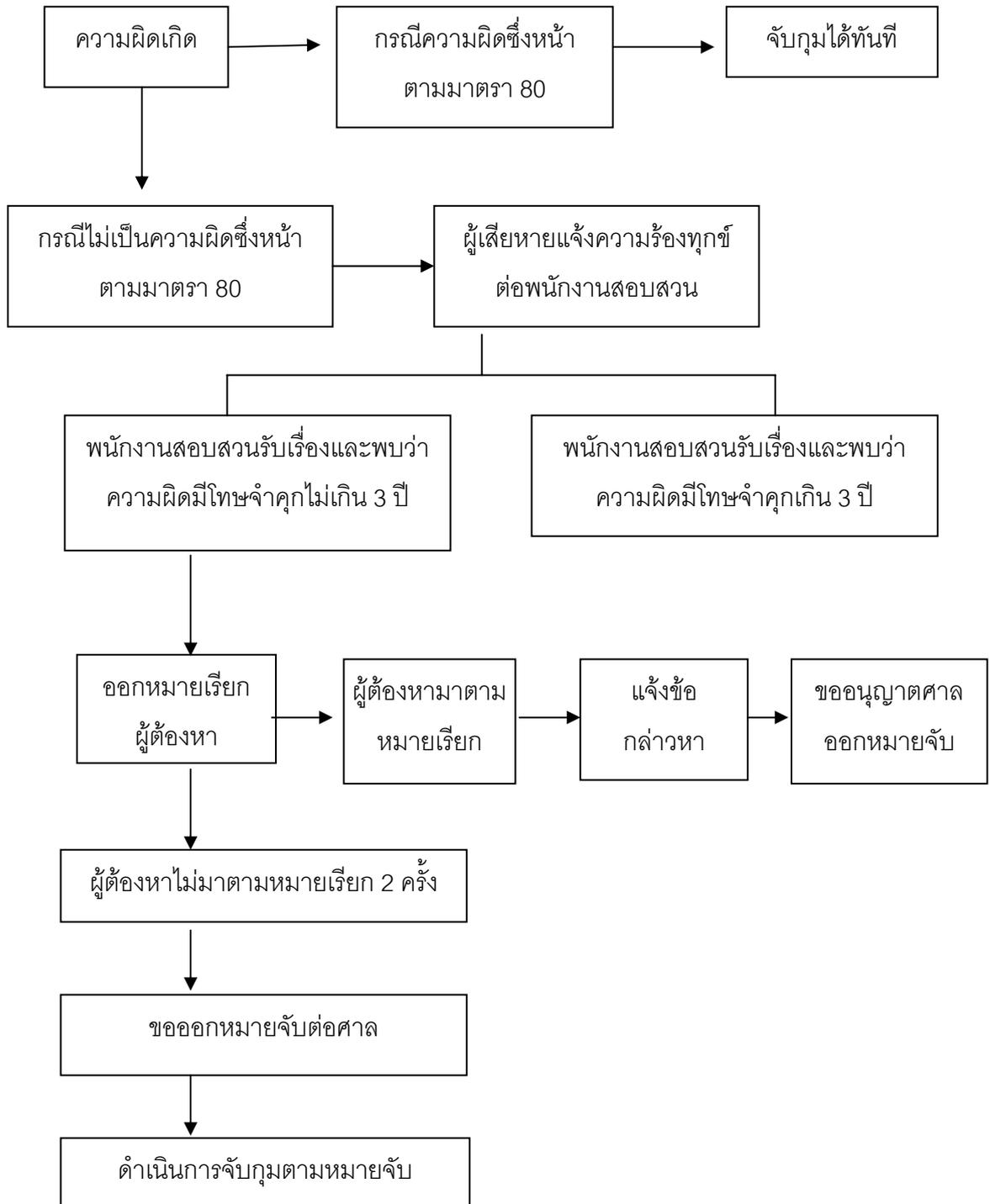
1.2 กรณีที่เป็นความผิดอาญาไม่ร้ายแรง นอกจากจะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดดังกล่าวแล้ว ต้องมีเหตุอันควรเชื่อด้วยว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นด้วย

2. การจับโดยไม่มีคำสั่งหรือหมายของศาล

จะจับได้ในกรณีความผิดซึ่งหน้าหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นให้จับได้โดยไม่มีหมายตามที่กฎหมายบัญญัติ (นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 78 มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดต่อหลักการของรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา 237)

โดยสรุปขั้นตอนของกระบวนการจับกุมสามารถแสดงแผนภูมิการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.1
ขั้นตอนของกระบวนการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

3. งานสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดของกองบังคับการ ตำรวจนครบาล 8

ประวัติความเป็นมา

กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 จัดตั้งตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2540 ให้ไว้ ณ วันที่ 26 มีนาคม 2540 เดิมตั้งอยู่เลขที่ 413/1-3 ถนนราชวิถี กรุงเทพมหานคร ต่อมาได้ย้ายที่ทำการใหม่ตั้งอยู่ เลขที่ 112/359 ถนนพระราม 2 ซอย 28 แขวงจอมทอง เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร

อาณาเขตและพื้นที่รับผิดชอบ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	เขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 7
ทิศใต้	ติดต่อกับ	เขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 9
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	เขตอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	เขตกองบังคับการตำรวจนครบาล 9

พื้นที่การปกครองของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 มี 11 สถานี โดยสถานีที่รับผิดชอบ พื้นที่ลำน้ำเจ้าพระยา มี 2 สถานี ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลบางคอแหลม และสถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน ซึ่งขึ้นอยู่กับเขตพื้นที่สำนักงานเขต คือ เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตทุ่งครุ เขตจอมทอง และเขตราษฎร์บูรณะ

พื้นที่รับผิดชอบมีจำนวน 70.68 ตารางกิโลเมตร และลำน้ำเจ้าพระยาตั้งแต่สะพานสมเด็จพระปิ่นเกล้าไปจนถึงกรมสรรพวุฒทหารเรือ แขวงบางนา เขตบางนา กรุงเทพฯ เป็นระยะทาง 28 กิโลเมตร สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นไร่ สวน โรงงานอุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย หมู่บ้านจัดสรร มีศูนย์การค้าและย่านธุรกิจชุมชนประมาณ ร้อยละ 20 ของพื้นที่ ประชากรทั่วไปประมาณ 1,063,803 คน และมีประชากรแฝงประมาณ 709,908 คน (ฝ่ายอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 8)

โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ

กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 แบ่งส่วนราชการเป็น 2 กองกำกับกร และ 11 สถานีตำรวจ คือ ดังต่อไปนี้

1. ฝ่ายอำนวยการ มีหน้าที่ในการตรวจสอบกลั่นกรอง เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อวินิจฉัยสั่งการหรือกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการบริหารงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

- งานที่ 1 (ธุรการกำลังพล)
- งานที่ 2 (นโยบายและแผน)
- งานที่ 3 (งบประมาณและการเงิน)
- งานที่ 4 (พลาธิการ)
- งานที่ 5 (งานยานพาหนะและขนส่ง)
- งานที่ 6 (งานสวัสดิการ)

2. กองกำกับกรสืบสวนสอบสวน มีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนการกระทำ ความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

3. สถานีตำรวจ 11 สถานี ประกอบด้วย

- 1. สถานีตำรวจนครบาลบางมด
- 2. สถานีตำรวจนครบาลบางยี่เรือ
- 3. สถานีตำรวจนครบาลตลาดพลู
- 4. สถานีตำรวจนครบาลบึงพระราม
- 5. สถานีตำรวจนครบาลบุคคโล
- 6. สถานีตำรวจนครบาลสำเหร่
- 7. สถานีตำรวจนครบาลสมเด็จพระยา
- 8. สถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะ
- 9. สถานีตำรวจนครบาลทุ่งครุ
- 10. สถานีตำรวจนครบาลปากคลองสาน
- 11. สถานีตำรวจนครบาลบางคอแหลม

ภาพที่ 2.2
โครงสร้างกองบังคับการตำรวจนครบาล 8

ที่มา: งาน 2 กองกำกับการอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 8

งานสืบสวนจับกุมของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8

ตารางที่ 2.1

สถานภาพกำลังพลของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8

สังกัด	งานป้องกัน ปราบปราม		งานสืบสวน		งานสอบสวน		งานจราจร		รวม	
	สัญญา บัตร	ประ ทวน	สัญญา บัตร	ประ ทวน	สัญญา บัตร	ประ ทวน	สัญญา บัตร	ประ ทวน	สัญญา บัตร	ประ ทวน
กองกำกับการ การสืบสวนฯ	-	-	3	6	-	-	-	-	3	6
สน. บางยี่เรือ	6	37	4	8	13	13	2	35	25	93
สน. ตลาดพลู	5	49	3	8	9	13	3	21	20	91
สน. บุปผาราม	5	54	3	9	11	16	2	78	21	156
สน. บุคคโล	5	61	5	9	19	19	6	58	35	147
สน. ลำโพง	5	39	4	9	11	12	5	31	25	91
สน. สมเด็จ เจ้าพระยา	5	54	2	10	13	10	2	24	22	98
สน. ราชบุรี บูรณะ	9	89	4	10	24	19	5	47	42	165
สน. บางมด	6	64	4	9	17	17	4	29	31	121
สน. พุ่งศรี บุญเรือง	5	39	2	4	7	10	2	13	16	66
สน. ปาก คลองสาน	2	16	1	3	5	5	-	9	8	33
สน. บางคอ แหลม	2	21	-	3	4	5	-	-	6	29
รวม	55	523	35	88	133	139	31	345	254	1,095

ที่มา: งาน 2 กองกำกับการอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 สํารวจ ณ มกราคม 2552

ตารางที่ 2.2

สถิติการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและการจับกุมของบก.น. 8

ประเภทความผิด (%จับกุม)	รับแจ้ง (คดี)	จับ (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)	คดีค้างเก่า		รวมจับ	
				จับ (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)	จับ (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)
1. คดีอุกฉกรรจ์สะเทือนขวัญ (45%)	11	7	14	2	2	9	16
ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	4	3	3	1	1	4	4
วางเพลิง				1	1	1	1
ปล้นทรัพย์	4	3	10			3	10
ชิงทรัพย์ (รวม)	3	1	1			1	1
ลักพาเรียกค่าไถ่							
2. คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ (60%)	46	30	35	9	9	39	44
ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	4	3	3	1	1	4	4
ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา							
ทำให้ตายโดยประมาท							
พยายามฆ่า	3	2	3	2	2	4	5
ทำร้ายร่างกาย	38	25	29	6	6	31	35
ข่มขืนกระทำชำเรา	1						
3. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ (58%)	97	25	37	11	11	36	48
ปล้นทรัพย์	4	3	10			3	10
ชิงทรัพย์ (รวม)	3	1	1			1	1
-บาดเจ็บ							
-ไม่บาดเจ็บ	3	1	1			1	1
วิงวอนทรัพย์	4			1	1	1	1
ลักทรัพย์ (รวม)	85	20	25	8	8	28	33
กรรโชกทรัพย์							
ริดเอาทรัพย์							

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ประเภทความผิด (%จับกุม)	รับแจ้ง (คดี)	จับ (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)	คดีค้างเก่า		รวมจับ	
				จับ (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)	จับ (คดี)	ผู้ต้องหา (คน)
ทำให้เสียทรัพย์	1	1	1	2	2	3	3
รับของโจร							
4. คดีที่น่าสนใจ	78	6	10	5	5	11	15
โจรกรรมรถยนต์	1	1	1			1	1
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	51	3	7	1	1	4	8
ลักทรัพย์ในเคหสถาน	14	2	2	2	2	4	4
ข้อโกง	3						
ยักยอก	9			2	2	2	2
5. คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	288	288	406			288	406
อาวุธปืนธรรมดา	3	3	3			3	3
อาวุธปืนสงคราม							
การพนัน (รวม)	65	65	183			65	183
สลากกินรวบ	2	2	2			2	2
ยาเสพติด	216	216	216			216	216
ค้าประเวณี							
สถานบริการ	1	1	1			1	1
ความผิดเกี่ยวกับวัตถุลามก	1	1	1			1	1

ที่มา: ฝ่ายอำนวยการ กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 (สำรวจ ณ เดือนมกราคม 2552)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โสภณ สารพัฒน์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการสืบสวนจับกุมการโจรกรรมรถ ตึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 2” ผลการศึกษาพบว่าในปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสืบสวนจับกุมการโจรกรรมรถ ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านการบริหารงานอยู่ในระดับต่ำ

ปัจจัยด้านงบประมาณและการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับต่ำ

ปัจจัยด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องในระดับปานกลาง

ปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจในระดับสูง

ปัจจัยด้านความร่วมมือจากประชาชนและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นในระดับสูง

โดยมีข้อเสนอแนะให้มีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในการฝึกอบรมด้านเทคนิค แผนยุทธศาสตร์ในการสืบสวนจับกุม รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ ดำเนินการปรับปรุงด้านค่าตอบแทน เงินเดือนและสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ ควรปรับปรุงด้านงบประมาณในการสืบสวนจับกุม ควรมีการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน สื่อมวลชนและหน่วยงานต่าง ๆ ในการแจ้งเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนจับกุม รัฐบาลควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและบทลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสม

พุกฤษ์ ฉายาลักษณ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน สอบสวน: ตึกษาเฉพาะกรณีฝ่ายสืบสวน กองบังคับการตำรวจนครบาล 1” พบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนประกอบด้วย ข้าราชการตำรวจในระดับตำแหน่งตั้งแต่ ผู้บังคับบัญชาหมู่/ลูกแถว รองสารวัตร สารวัตร จนถึงระดับรองผู้กำกับการ ที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนในหน่วยงานสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 จำนวนประชากรทั้งสิ้น 152 นาย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุอยู่ที่ 31-40 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส มีอายุราชการมากกว่า 15 ปี ส่วนใหญ่มีชั้นยศ จ.ส.ต.-ด.ต. ส่วนใหญ่มีอัตราเงินเดือน 10,000-15,000 บาท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานด้านสืบสวน 7 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยมีการอบรมศึกษาเพิ่มเติมด้านการสืบสวน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สนใจในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการสืบสวน ส่วนใหญ่มีความรู้สึกรักชอบในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน

การวิเคราะห์ผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า

สมมุติฐานที่ 1 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเพศหญิงและชาย มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 2 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 4 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 5 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีอายุราชการต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 6 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีชั้นยศต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 7 เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนที่มีอัตราเงินเดือนต่างกัน มีทัศนคติเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนุชิต ลายลักษณ์ (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัญหาการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 ศึกษาเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำแผนก 3 กองกำกับการ 2 กองปราบปราม” ผลการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ด้านการจับกุมส่วนใหญ่ ร้อยละ 38.1 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี จบการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา/อนุปริญญา ร้อยละ 36.7 ส่วนใหญ่เป็นนายตำรวจชั้นประทวน ซึ่งมีศ พลตำรวจ-นายดาบตำรวจ ร้อยละ 88.5 มีอายุราชการมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 50.4 และมีประสบการณ์ทำงานด้านการจับกุม เป็นเวลามากกว่า 15 ปี ถึงร้อยละ 37.6 ภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการจับกุมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ทั้งในด้านการคุ้มครองสิทธิเหยื่อ ด้านขวัญและกำลังใจ และด้านงบประมาณ มีระดับ

ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.87, 4.51 และ 4.48 ตามลำดับ ส่วนในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ และด้านการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ที่มีผลต่อปัญหาในการจับกุม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03, 3.78 และ 3.64 ตามลำดับ แสดงว่าประชากรมีระดับความคิดเห็นว่าปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อการเกิดปัญหาในการจับกุมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยว่าปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้เกิดปัญหาในการจับกุมตามรัฐธรรมนูญ จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ทศนะต่อปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการจับกุมกับปัญหาการจับกุมตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2540 พบว่า ทศนะต่อปัจจัยด้านเงื่อนไขตามรัฐธรรมนูญ ด้านการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณ และด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์ทางลบ กับปัญหาการจับกุมตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อเสนอแนะแนวทางในการปรับเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงาน ควรให้สิทธิกับเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนมีอำนาจในการขอยุติโทษได้ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้มากกว่านี้เพราะขั้นตอนการทำงานที่มากขึ้น ต้องเดินทางขอยุติโทษในต่างพื้นที่ ควรดูแลเรื่องขวัญและกำลังใจบุคลากรให้มากกว่านี้ เพราะปัจจุบันตำรวจร้องเรียนมาก เมื่อให้ความคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา ก็ควรให้ความคุ้มครองกับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเพิ่มวัสดุอุปกรณ์สื่อสารให้ตำรวจ สามารถสืบสวนจับกุมได้สะดวกขึ้น

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

